

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษา เรื่อง "การวิเคราะห์ข่าวทหารจากสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๕" ผู้วิจัยกำหนดให้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การแสวงหาความรู้ โดยพิจารณาปรากฏการณ์สิ่งใดมาจากสภาพแวดล้อมตามเป็นหลัก ในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น วิธีการนี้ จะสนใจข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยม หรืออุดมการณ์ของบุคคลนอกเหนือไปจากข้อมูลเชิงปริมาณ และเน้นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาดังนี้มี ๓ ประเภทด้วยกันคือ รายการข่าวทหารที่ปรากฏทางสื่อโทรทัศน์ แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล และแหล่งข้อมูลประเภทเอกสารอื่น ๆ ซึ่งรายละเอียดของข้อมูลแต่ละแหล่งมีดังต่อไปนี้

๑. รายการข่าวทหารที่เผยแพร่ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕

ข้อมูลหลักที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากข่าวทหารที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ กองทัพบกช่อง ๕ ตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๓๕ จนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๕ รวมระยะเวลาการศึกษาทั้งสิ้น ๑ เดือนเต็ม โดยบันทึกข่าวทหารทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ ในช่วงเวลา ๑๙.๓๐ - ๒๐.๓๐. น. แต่เนื่องจากมีเหตุขัดข้องบางประการ จึงทำให้ข่าวทหารที่บันทึกจากโทรทัศน์ ขาดหายไป ๔ วัน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงเป็น ๒๖ วัน โดยมีข่าวทหารรวมทั้งสิ้น ๖๑ ข่าว

สำหรับแหล่งข้อมูลข่าวทหารที่ใช้ในการศึกษาดังนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกำหนดใช้ข่าวทหารที่ออกอากาศในเดือนกันยายน เพราะเดือนกันยายน เป็นเดือนสุดท้ายของปีงบประมาณ ดังนั้นข่าวทหารในช่วงนี้จึงมีมาก และเดือนนี้เป็นเดือนสำคัญสำหรับวงการทหาร เพราะจะมีการเปลี่ยนแปลง ผู้บัญชาการสูงสุดจาก พลเอก สุรยุทธ์ คงสมพงษ์ เป็น พลเอก สุจินดา คราประยูร ด้วย

๒. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการในการผลิตข้าวทวาร ตลอดจนปัจจัยในการกำหนดเนื้อหา โครงสร้าง และรูปแบบรายการข้าวทวารทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ จึงจำเป็นต้องสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ซึ่งเป็นหัวหน้าและมีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตข้าวทวาร ตลอดจนบุคคลที่อยู่ในวงการทหาร บุคคลที่จัดเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ในการทำวิจัยนี้ดังต่อไปนี้

๒.๑ พ.ท. กษิณเดช จิตะปัญญา เป็นหัวหน้าฝ่ายรายการข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ รับผิดชอบหน้าที่ควบคุมดูแลให้รายการข่าวทวารดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

๒.๒ นาย ประภิต หลิมเจริญ เจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ มีหน้าที่ตรวจสอบข่าวทวาร เพื่อออกอากาศในช่วงภาคค่ำของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕

๒.๓ นายสันทนา เจริญลาภ เป็นผู้ควบคุมการผลิตรายการข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕

นอกจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง ๓ คน แล้ว ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์เพิ่มเติมคือ ร.ท.หญิง มุกดา พาณิชพร จากสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด และสำนักงานเลขานุการ กองทัพบก ทั้งนี้ เพื่อจะได้ทราบนโยบายในการให้ข่าวทวารแก่สื่อมวลชนอีกด้วย

๓. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสารอื่นๆ เป็นเอกสารที่ใช้เป็นข้อมูลทำให้ทราบถึงกระบวนการผลิตข้าวทวาร วัตถุประสงค์ รูปแบบการและเนื้อหาของรายการข่าวทวาร ซึ่งประกอบด้วย

๓.๑ ข้อมูลเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่สามารถอ้างอิงได้เกี่ยวกับการเผยแพร่ข่าวทวารให้ประชาชนทราบ ประวัติของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้าวทวาร เอกสารบทความ ที่สามารถค้นคว้าได้จากสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด

๓.๒ ส่วนเนานทรายการข้าวทหาร (Script) เป็นข้อมูลทางเอกสารอีกประเภทที่ผู้วิจัยถ่ายสำเนาจากเจ้าหน้าที่ของ กทบ.๕ เพื่อตรวจสอบเนื้อหาเปรียบเทียบกับรายการที่บันทึกเทปโทรทัศน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาการวิเคราะห์ข้าวทหาร จากสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ ได้วิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นประเด็นดังนี้

๑. กระบวนการผลิตข้าวทหาร อันได้แก่ รูปแบบการนำเสนอ การศึกษา และวิเคราะห์โครงสร้าง (Structure) ของข้าวทหาร โดยศึกษาทั้ง รูปแบบเนื้อหา เวลา วาระ ของข่าวได้ โดยจะเห็นได้ชัดเจนจากการสัมภาษณ์และเอกสารที่เผยแพร่

๒. ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลข้าวทหาร ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ ดังกล่าว แล้วนำมาจัดแบ่งเป็นประเภทข้าวทหารโดยแบ่งตามเนื้อหาที่ปรากฏ จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหาของข่าวทหารเพื่อจะศึกษาดูว่าลักษณะของข่าวทหารเป็นอย่างไร โดยอาศัยแนวคิดของข่าวทหารในเรื่อง การดำเนินงานด้านข่าว (อ้างใน พล.ท.วิชิต บุญยะวัฒน์, 2531 : 37)

๓. วิเคราะห์อุดมการณ์ของทหาร จากข่าวทหารโดยศึกษาจากเนื้อหาของข่าวทหารในประเด็นที่เป็นกิจกรรม, การกระทำ, คำพูด, ท่าทางของทหารที่เกี่ยวข้องไปยัง ๓ สถาบันหลัก คือ สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ว่าข่าวทหารได้สอดแทรกอุดมการณ์อะไรได้บ้าง โดยอาศัยทฤษฎีการครอบงำของสื่อมวลชนและแนวคิดกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐเป็นกรอบในการวิเคราะห์

หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์

หน่วยที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์ข้าวทหารจากสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕" ก็คือ ข่าวแต่ละข่าวที่ปรากฏทางสื่อโทรทัศน์ รวมถึงประโยค วลี คำ และความจากตัวบทนั่นเอง

วิธีการนำเสนอข้อมูล

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ข้าวพหุทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ ได้นำเสนอโดยเริ่มจากกระบวนการผลิตรายการข้าวพหุ เพื่อเข้าใจถึงขั้นตอน และวิธีการทำงานของกลุ่มผู้ผลิตรายการ นโยบาย และปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นข้อจำกัดในการทำงาน ส่วนในประเด็นถัดไปก็คือการนำเสนอประเภทของข้าวพหุ และสิ่งที่สอดคล้องกันอยู่ในข่าวโดยจะศึกษาว่าข้าวพหุได้แทรกอุดมการณ์อะไรไว้ในข่าวได้ โดยการนำเสนอจะใช้หลักทฤษฎีการครอบงำของสื่อมวลชน และแนวคิดเรื่องกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ เพื่อทำให้ข้อสรุปมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น